

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Таня Панайотова Градинарова, доцент по граждански процес в ЮФ на УНСС, член на научното жури за защита на дисертационния труд на Борислав Георгиев Ганчев, редовен докторант към катедра „Гражданскоправни науки“ на Юридически факултет на Софийски университет „Свети Климент Охридски“, отчислен с право на защита на тема **„ПРОИЗВОДСТВО ПО ТЪРГОВСКИ СПОРОВЕ“** за придобиване на образователната и научна степен **“ДОКТОР“** по професионално направление 3.6. Право (Граждански процес)

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед №РД 38-363/29.05.2018 г. на Ректора на Софийски университет „Свети Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури за защита на дисертационния труд на **Борислав Георгиев Ганчев** на тема **„Производство по търговски спорове“** за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление **3.6. Право (Граждански процес)**.

I. Данни за дисертационния труд и дисертанта.

1. Представеният за защита дисертационен труд **„Производство по търговски спорове“** от Борислав Ганчев представлява първи опит за цялостно научно изследване на процесуалните проблеми, посветени на обхвата и особените правила при развитието на производство по търговски спорове (глава XXXII на ГПК). Действително, процесуалната ни литература познава съчинение, в което се разглеждат въпросите на сравнението при протичане на исковите производства пред държавния съд и арбитража при разглеждане на търговски спорове, но тематиката и съдържанието му се различава от представения за защита дисертационен труд от докторант Борислав Ганчев. Избраната тема има актуален характер поради необходимостта от осветляване на теоретичните и практически проблеми, които възникват при прилагане правилата на особеното исково производство по търговски спорове, за които свидетелства значителната по обем и анализирана от докторанта съдебна практика. Съчинението представлява интерес не само от теоретично гледище, но има и практическо значение.

2. Професионалната биография на Борислав Ганчев през последните години показва последователен интерес към научните изследвания в областта на гражданския процес.

Докторантът е роден през 1984 г., магистър по право на Юридически факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ от 2008 г. След завършване на висшето си образование до настоящия момент осъществява дейност като адвокат, вписан

в Софийска адвокатска колегия, със специализация в процесуалното представителство, търговско, облигационно и вещно право.

От 2012 г. се е посветил на научно-изследователска дейност в областта на гражданския процес. Зачислен е на редовна докторантура по професионално направление 3.6. Право (Граждански процес) със заповед № РД20-259/31.01.2012 г. на Ректора на СУ „Свети Климент Охридски“, считано от 01.02.2012 г. до 01.02.2015 г. Отчислен е с право на защита поради изтекъл срок на редовната докторантура със заповед № РД20-432/13.02.2012 г. на Ректора на СУ „Свети Климент Охридски“. От 2014 г. до момента е хоноруван асистент по граждански процес в Юридически факултет на СУ „Свети Климент Охридски“.

3. Представеният автореферат в обем от 28 страници и съдържащата се в него авторска справка за научни приноси обективно отразяват съдържанието на труда и основните научни постижения. В началото на автореферата коректно са очертани актуалността на темата, целта, предмета и задачите и изследването (с.2-3), като е посочена методологическата му основа, при която дисертантът е използвал нормативния, формално-логически, историкоправен и сравнителноправен аналитични методи (с.4).

Авторът има три публикации по темата на дисертацията:

3.1. Предметен обхват на чл. 365, т. 3 ГПК. – Търговско и облигационно право, 2014, № 10;

3.2. Преклузивните срокове и процесуалната легитимация като предпоставки за допустимостта на исковете за попълване масата на несъстоятелността. – Правен алгоритъм, 2015, № 3;

3.3. Разглеждане на делото в закрито заседание по чл. 376 ГПК.– Търговско и облигационно право, 2017, № 1.

Представеният дисертационен труд е резултат от работата на Борислав Ганчев като редовен докторант по граждански процес към катедра „Гражданскоправни науки“ при ЮФ на СУ „Свети Климент Охридски“ с научен ръководител проф. д-р Анелия Мингова.

II. Обща оценка на дисертационния труд.

1. Представеният за защита дисертационен труд е в обем от **360 страници**, включително съдържание и библиографска справка, обхваща цитирана литература от общо 105 заглавия, от които 94 на български език и 11 чуждестранни съчинения, бележките под линия са 501, като включват и цитирана съдебна практика. В структурно отношение съдържа увод, изложение в пет глави и заключение, в което са систематизирани основните изводи на изследването. Предложенията за усъвършенстване на правната уредба са направени систематично в отделните глави, като по-важните от тях са обобщени в заключителната част на съчинението. В увода дисертантът е очертал предмета на разработката, определил е нейните цели, като е характеризирал уредбата на разглежданото особеното исково производство като „апотеоз на

концентрационното начало“ (с. 13), ограничил е предмета на изследването (с. 16). Постигнато е основното предназначение на този раздел от работата – да бъдат посочени проблемите, които ще бъдат анализирани и определени основните цели на дисертацията: анализ на правната рамка на производството по търговски спорове, уредено в глава XXXII на ГПК, проследяване на взаимодействието и връзката между особените му правила и общия исков процес, дискусия по множеството спорни моменти, които възникват пред съдилищата при прилагане на особените правила на изследваното производство, за да бъдат те правилно осветлени и разрешени (с. 15-16).

Изложението следва класическия модел на дисертационен труд при научно изследване на обособено особено исково производство. Първата глава съдържа исторически преглед на производството по търговски спорове (с.17-31), както и кратко сравнителноправно изследване на процедурите във Франция, Русия, Англия и Уелс(с. 31-41). В тази част на разработката авторът предлага понятие за търговски спор (с.44) и анализира широко дискутираното в съдебната практика разграничение между понятията „търговски спор по смисъла на чл. 365 ГПК“, „спор във връзка с търговско правоотношение“ и „търговско дело (с.42-52). Изложението включва раздели, чиято връзка с поставената тема е спорна – относно начините за разглеждане на търговски спорове (с. 47-49) и способите за алтернативно разрешаване на граждански и търговски спорове (с. 49-52). Съществен е анализът на мястото на изследваното производство в системата на гражданския процес и извеждането въз основа на него на тезата за два обединяващи критерия относно предметния му обхват – особеностите в характеристиката на материалните правоотношения и субектите по тях, с открояване на основното значение на първия (с. 56-60). Заключителният раздел е посветен на особените проявления на принципите на гражданския процес в производството по глава XXXII на ГПК, като следва да се подчертае аналитичното изложение, посветено на проявленията на концентрационното начало, които авторът логично поставя на предно място в тази част на труда (с. 73-81).

Същността на труда е изложението в следващите му структурни части, поспециално в глава втора, четвърта и пета. Втората глава съдържа обстоен анализ на обхвата на особеното исково производство по търговски спорове, с последователно преминаване през анализ и тълкуване на отделните разпоредби от чл. 365 ГПК (с. 95-159). Третата глава според заглавието си следва да съдържа въпросите относно допустимостта на производството по търговски спорове, но всъщност по-голямата част от нея е посветена на анализ на особености при допустимост на някои искове, които подлежат на разглеждане по особения съдопроизводствен ред– тези по чл. 74 и чл. 71 ТЗ, исковете за попълване масата на несъстоятелността, установителните искове на кредиторите по чл. 694 ТЗ и други (с. 171-210). Глава четвърта е посветена на систематичен и последователен анализ на спецификите при предявяване на иска и протичането на фазата по размяна на книгата в производството по търговски спорове, както и на

различните хипотези при възможно развитие на настъпващите според становището на автора процесуални преклузии за фактически твърдения и доказателствени искания на страните. В тази важна в структурно отношение част на разработката дисертантът последователно преминава през обсъждане на различните стадии от развитието на особеното исково производство, предмет на уредба в глава XXXII на ГПК, като откроява и анализира спецификата в приложенията към исквата молба (с. 211-221), особеностите при възможните възражения на ответника в отговора (с. 231-235). Основателно най-голямо внимание авторът отделя на специфичните хипотези при предявяване на възражение за прихващане в изследваното производство (с. 235-245). Систематично са изследвани правните последици от неупражняване правата на ответника в срока за отговор (с. 251-259), хипотезите на поведение на ищеца и предявяването на допълнителна искова молба със скрепените с нея процесуални преклузии (с. 259-282), както и възможната заключителна част от размяната на книжа в производството по глава XXXII на ГПК - допълнителния отговор, наречен от дисертанта „отговор на допълнителната искова молба“ (с. 282-287). Темите са разгледани в светлината авторската теза за наложителност от запазване на законовия модел за обособяване на особен съдопроизводствен ред за разглеждане на търговски спорове поради техните специфики в обединяващите два критерия, съхраняване на двойната размяна на книгата като сполучливо законодателно решение, както и необходимостта от усъвършенстване на правната уредба чрез обосноваването от дисертанта предложения **de lege ferenda**.

Петата глава съдържа аналитично изложение на спецификите при разглеждане на делото след размяна на книгата в производството по търговски спорове. Авторът последователно преминава през различните стадии – закрито заседание за подготовка на делото (с. 287-293), открито заседание и допустимата доказателствена дейност в неговите рамки (с. 294-302), като основателно анализът на възможността за разглеждане на делото в закрито заседание и предпоставките му заема съществено място в тази структурна част на труда (с. 302-322). Изложението завършва с материя, посветена на особеностите при доказването в производството по търговски спорове (с. 323-343).

В заключителната част на дисертационния труд са очертани основните теоретични изводи на автора (с. 344-349). Дисертантът отправя известни критики към действащата правна уредба на разглеждането на търговски спорове, родово подсъдни на окръжен съд като първоинстанционен, като е систематизирал отправените в отделните структурни части на труда предложения **de lege ferenda**. Изградената структура на разработката съответства на поставените научни задачи и създава прегледност на изложението.

Дисертационният труд е представен във вид и притежава обем, отговарящи на изискванията на катедра „Гражданскоправни науки“ на Юридически факултет при СУ „Св. Климент Охридски“, а съдържанието му съответства изцяло на условията на чл. 66 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни

степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Авторефератът на дисертацията отговаря на научните изисквания и коректно отразява съдържанието на разработката.

2. Представеният дисертационен труд съдържа редица общи достойнства и научно-приложни резултати с приносен характер.

2.1. Темата е сполучлив избор и предоставя възможност на нейния автор за задълбочен анализ и осветляване на теоретичните и практически процесуални проблеми, които се пораждат в правораздаването при прилагане правилата на особеното исково производство по търговски спорове. Тя се отличава с несъмнена актуалност, теоретична и практическа значимост, която дисертантът сам подчертава.

2.2. Дисертационният труд разкрива достатъчни теоретични познания по темата, както и познаване на правната уредба и съдебната практика у нас, а също в исторически и сравнителноправен контекст. Авторът е използвал добър научен апарат, стилът на дисертанта е коректен, изложението е построено на разбираем правен език. Общото впечатление от прочита на труда води до извод за наличие на умение у дисертанта за самостоятелно мислене, за разбираемост и последователност на разработката.

2.4. Дисертационният труд показва характеристиките на научен продукт с добри качества. Поставените на обсъждане отделни проблеми и предложенията са систематично поднесени, научният анализ разкрива уменията на автора за самостоятелно научно мислене. Трудът съдържа коректна полемика и анализиране на различни становища както в теорията, така и в съдебната практика, с умение за извеждане и обосноваване на поддържаните научни тези, в по-голямата част достатъчно аргументирани. С научен принос е обоснованият от дисертанта основен извод, че законовата рамка за обособяване в особено съдебно производство на разглеждането на търговски спорове съответства на спецификите в предметния му обхват с оглед изведените обективен и субективен критерий, както и че уредената двукратна размяна на книгата следва да бъде запазена поради правната и фактическа сложност на търговските спорове, необходимостта от засилване на писменото начало при изясняването им и като гаранция за защита правата и интересите на страните (с. 344-345). Обоснованата от автора основна теза и анализирани в труда проблеми при прилагане на особените правила, посветени на производството по глава XXXII на ГПК, му позволяват да аргументира предложенията си за усъвършенстване на действащата законова уредба.

III. Научни приноси.

Дисертационният труд съдържа конкретни научни достойнства и приноси, сред които бих открито следните :

1. Разработката представлява първи опит за цялостно монографично изследване на процесуалните проблеми, посветени на обхвата и особените правила при развитието на производство по търговски спорове (глава XXXII на ГПК). В изследването авторът е направил сполучлив опит за осмисляне на възприетия законодателен подход за уредба на особен съдопроизводствен ред при разглеждане на търговски спорове от окръжния съд като първа инстанция. Поставената тема изисква задълбочени процесуални познания, които дисертантът показва в представеното съчинение.

2. Аналитични и мотивирани са изводите, с които завършва изследването на предметния обхват на производството по търговски спорове. С тях дисертантът мотивирано обосновава включването в него на споровете по предоговорните отношения (с. 102), изключването на споровете, представляващи спорна съдебна администрация (чл.299, ал.2 ТЗ, чл. 300 ТЗ и чл. 307 ТЗ) от изследвания особен съдопроизводствен ред (с. 105-110) и извежда тезата, че действащата уредба на чл. 365 ГПК постига обединяване на всички искове, за които са налице общи характерни особености, предполагащи разглеждането им по реда на особеното исково производство (с.158). Заедно с това отправя конкретни аргументирани предложения за прецизиране на законовите текстове (с. 123; с.151).

3. Интересно, с приносен характер и с обоснован критичен анализ на съдебната практика е изложението, посветено на справката за изчисление размера на исковата претенция като особено приложение към исковата молба при искове с предмет парични вземания, на нейната същност и правни последици от непредставянето ѝ (с.211-221). Следва да бъде споделено добре аргументираното от дисертанта становище за непоследователност на възприетите постановки в т.4 от ТР № 1/9.12.2013 г. по тълк.д.№ 1/2013 г., ОСГТК на Върховния касационен съд относно възможност за аналогично прилагане на разпоредба от особено исково производство – тази по чл. 371 ГПК, в общия исков процес (с. 241-242), както и извода за недопустимо постигане на законова промяна чрез тълкувателната постановка от ВКС (с. 242).

4. Научно-приложни и с приносен характер са частите на труда, които съдържат : разграничение на последиците от неупражняване правата на ответника в срока за отговор в производството по търговски спорове и общия исков процес (с. 251-259); обосноваване на възможността за аналогично прилагане на чл. 212 ГПК в производството по глава XXXII на ГПК въпреки пропуската в нормата на чл. 367, ал.4 ГПК (с. 248-251); както и становището на автора за необходимост от устен доклад по делото, който не се превръща в излишен поради настъпилите процесуални преклузии във фазата по размяна на книгата и възможност за страните след него за доказателствени искания (с. 296- 300).

5. Подробна и аргументирана, с приносни моменти е разработката в частта на анализа на правната същност, предпоставки, развитие и постановявани съдебни актове при т.нар. „писмено производство“ по чл. 376 ГПК (с. 302-322). Макар да не споделям виждането на автора тази възможност в хипотезата на чл. 376, ал.2 ГПК да се осъществи по волята само на една от страните в процеса, бих изтъкнала като положителни страни логически построеното в тази част изложение, аргументиращо застъпваната от него теза, умението на автора да полемизира и проявява самостоятелно мислене, с интересен подход към изследвания в тази част на труда институт.

6. Научен принос се съдържа и в аргументацията на част от направените от дисертанта предложения *de lege ferenda*, сред които бих открила предложението за изрична уредба на писмения доклад по делото в производството по търговски спорове, както и законов едноседмичен срок след връчването му на страните за становище и предприемане на процесуални действия, по образец на правилата от бързото производство (с. 293-294).

IV. Критични бележки и препоръки. По представения дисертационен труд могат да бъдат отправени някои препоръки, които да послужат на автора при бъдещата му научна дейност:

1. Части от изложението съдържат ненужен преразказ на законови текстове или мотиви от съдебни актове (с. 27-31; с. 42-43 и с.47; с. 76-77; с. 138-141; с.143-146; с. 183-189; с.335-338), който е препоръчително да бъде избягван при научно изследване от такъв характер. Други части от разработката намирам, че не са във връзка с поставената тема за изследване (с.24-25; с.47-52; с.98-100; с. 171-210). Трудът би спечелил, ако анализът и извеждането на спецификите в протичането на особеното исково производство по търговски спорове се ограничи до процесуалните му проблеми.

2. Не е особено разгърната интересната проблематика за допустимата защита на ищеца срещу неправилното определяне на приложимия съдопроизводствен ред за разглеждане на спора, въпреки виждането на автора, че ищецът може да посочи допуснатото процесуално нарушение на съда (с. 231). Твърде лаконично намирам и изложението, посветено на обжалваемостта на определението по чл. 369, ал.2 ГПК, в което не са отразени проблемите на легитимирания страни, както и възможностите за развитие на производството при обжалване и отмяната му от въззивен съд (с. 233).

3. Заслужава да бъде отделено повече внимание и анализ от автора на възможните хипотези на различия между справка за начина на изчисление на размера на исковите претенции по чл. 366 ГПК и петутим на исковата молба, предвид изразеното становище от дисертанта, че промяната на справката означава изменение на исковата претенция (с. 218).

4. На места в дисертационния труд авторът е допуснал известни противоречия в застъпването от него становища, като например по проблема дали ищецът следва изрично да посочи в исковата молба, че предявеният иск попада в обхвата на исковете по чл. 365 ГПК (на с. 158-159 авторът приема, че следва да се посочи, а на с. 211 се твърди, че не е необходимо изрично посочване, тъй като съдът следи служебно за приложимия съдопроизводствен ред, което е правилно); по въпроса за задължителното съдържание на определението, с което завършва подготовката на делото в закрито заседание по чл. 374, ал.1 ГПК (на с. 291 авторът споделя становището, че произнасянето по доказателствените искания на страните се включва в него, а на с.292 лаконично отбелязва, че съдът има право да отложи произнасянето в открито заседание, което кореспондира на законовата норма); по въпроса кога настъпват процесуалните преклузии за доказателствени искания от страните – дали във фазата по размяна на книгата, каквато теза се обосновава от изложението на с. 245, с.256, с.267-270 и с.284 или след устния доклад по делото в открито заседание, каквото мнение авторът застъпва на с.299; по въпроса дали **de lege ferenda** в производството по търговски спорове следва да бъде уредено задължението на съда за изготвяне на проект за доклад по делото (с. 349) или писмен доклад, по подобие на чл. 312, ал.1, т.2 ГПК в бързото производство (с.293). Дисертантът показва, че притежава уменията да полемизира безпротиворечиво и ако вземе предвид тази бележка, това би допринесло за повишаване качеството на изследването.

5. В някои части на труда са използвани недостатъчно прецизни и неудачни термини – напр. „*контра дейност*“ по оспорване или формулиране на други доказателствени искания от страните (с. 77); „*проверовъчно заповедно производство*“ (с.148); „*мицтовия допълнителен отговор на искова молба*“ (с. 263); „*форсирал е доказателствена стойност*“ (с.333), които е препоръчително при съчинения от такова естество да бъдат избягвани.

V. Заключение.

За защита е представено цялостно научно изследване с монографичен характер по актуалната тема „**Производство по търговски спорове**“. Дисертационният труд отговаря на изискванията, предвидени в чл. 6 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за прилагането му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Съчинението съдържа научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос, разкрива достатъчни теоретични знания на автора по специалността, както и способностите му за самостоятелни научни изследвания и творчески подход към проблематиката, включена в предмета на изследване.

По тези съображения давам своята **положителна оценка** и предлагам на членовете на научното жури да гласуват положително, за да придобие дисертантът **Борислав Георгиев Ганчев** - редовен докторант към катедра „Гражданскоправни науки“ на **Юридически факултет на Софийски университет „Свети Климент Охридски“**, отчислен с право на защита, образователната и научна степен **“ДОКТОР“** по професионално направление **3.6. Право (Граждански процес)**.

гр. София, 14.08.2018 г.

Член на научното жури :

доц. д-р Таня Градинарова

